

NORDANSTIGS
KOMMUN

Miljöboks slut

Nordanstig (KF)

2018

Fastställt av
20XX-XX-XX § XX

Innehåll

1 Inledning	3
2 Sammanfattning	4
3 Kommunens miljöarbete	5
3.1 Klimat, luft och hälsa.....	5
3.1.1 Uppföljning av mått och åtgärder.....	6
3.1.2 Hållbar energi för alla	7
3.1.3 Hållbar konsumtion och produktion.....	8
3.2 Vatten.....	10
3.2.1 Rent vatten och sanitet.....	10
3.2.2 Hav och marina resurser	12
3.3 God bebyggd miljö.....	14
3.3.1 Ekosystem och biologisk mångfald.....	14
3.3.2 Hållbara städer och samhällen	16
4 Framtiden – vad behöver göras	18

1 Inledning

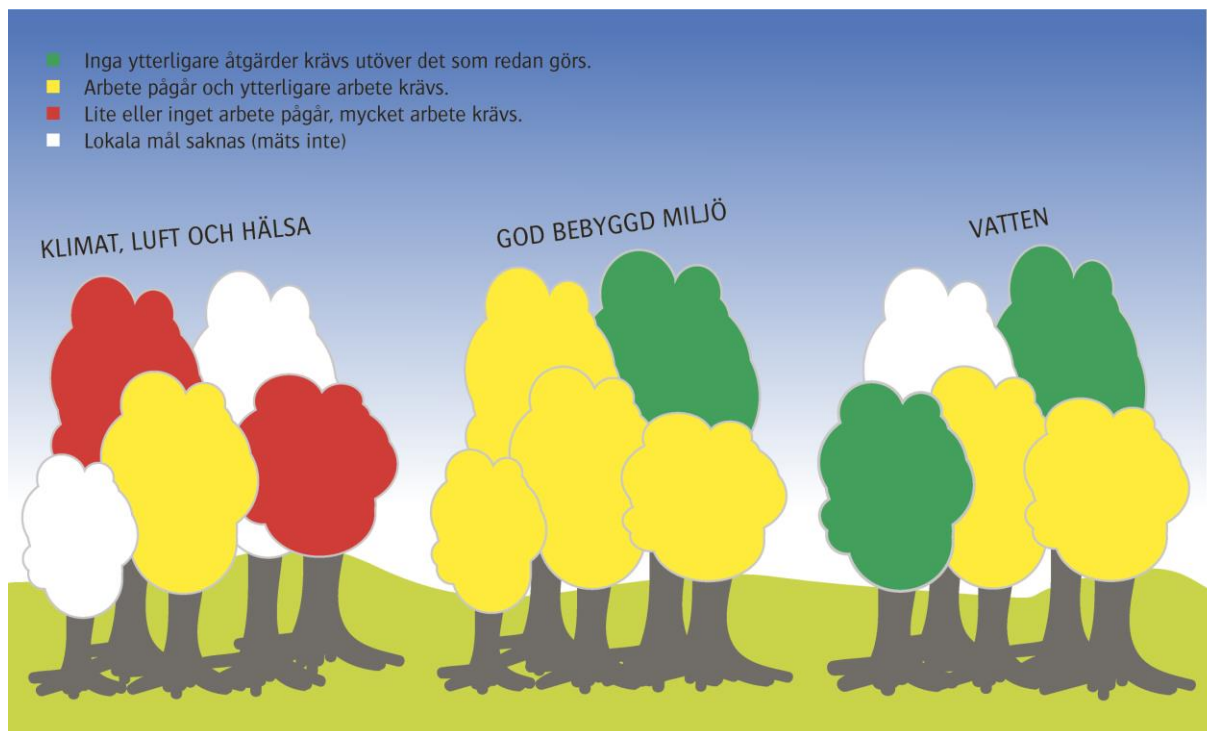
En god miljö är grunden för vår välfärd. Alla, inte minst kommunerna, måste aktivt arbeta för en bättre miljö och våga ta konkreta beslut och agera lokalt men i sammanhanget av en global värld. Genom Agenda 2030 – de globala målen – ska världens länder hjälpas åt att utrota fattigdomen och hungern; att bekämpa ojämlikheter inom och mellan länder; att bygga fredliga, rättvisa och inkluderande samhällen; att skydda de mänskliga rättigheterna och främja jämställdhet och kvinnor och flickors egenmakt; att säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. De Globala målen för hållbar utveckling innehåller mål för både en social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet. I Sverige arbetar vi för att nå ekologisk hållbarhet genom att arbeta efter de nationella miljömålen. År 2020 ska vi lämna över ett Sverige till nästa generation där de största miljöproblemen är lösta utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem. Nordanstigs kommun arbetar med de nationella och lokala miljömålen genom planer och policydokument som till exempel avfallsplan, fiskevårdsplan, VA-plan med flera. Nordanstigs kommuns miljömål 2015–2020 är en överenskommelse med Länsstyrelsen som undertecknades den 10 juni 2015 och sedan 2016 ingår Nordanstigs kommun i nätverket Sveriges ekokommuner. Det innebär att arbetet i kommunen skall utgå ifrån ett antal hållbarhets principer och uppföljning ska ske genom 12 gröna nyckeltal. I miljöbokslutet finns en sammanfattning av miljöarbetet i kommunen och de målen som följs upp är:

2 Sammanfattning

I miljöbokslutet finns en sammanfattning av Nordanstigs kommuns miljöarbete under året.

När det gäller ett rikt odlingslandskap, övergödning och levande sjöar och vattendrag är tillståndet i miljön relativt gott, vilket syns i de gröna träden nedanför. Inom de andra områdena har vi i Nordanstigs kommun, liksom i Sverige och övriga världen, stora utmaningar framför oss. Det finns mer information under rubrikerna i bokslutet – vatten, klimat, luft och hälsa samt en god bebyggd miljö. De gula träden symboliserar miljömål där arbete pågår, medan de röda träden är områden där kommunen behöver utveckla arbetet. De vita träden är områden som kommunen inte har några mätbara mål inom och det gör att det inte går att göra en bedömning av dessa mål.

Klimat, luft och hälsa

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Giftfri miljö
- Skyddande ozonskikt
- Säker strålmiljö

God bebyggd miljö

- Levande skogar
- Ett rikt odlingslandskap
- God bebyggd miljö
- Ett rikt växt- och djurliv
- Myllrande våtmarker

Vatten

- Bara naturlig försurning
- Ingen övergödning
- Levande sjöar och vattendrag
- Grundvatten av god kvalitet
- Hav i balans samt levande kust och skärgård

3 Kommunens miljöarbete

3.1 Klimat, luft och hälsa

3.1.1 Bekämpa klimatförändringen

EN PLANET FÖR FRAMTIDEN

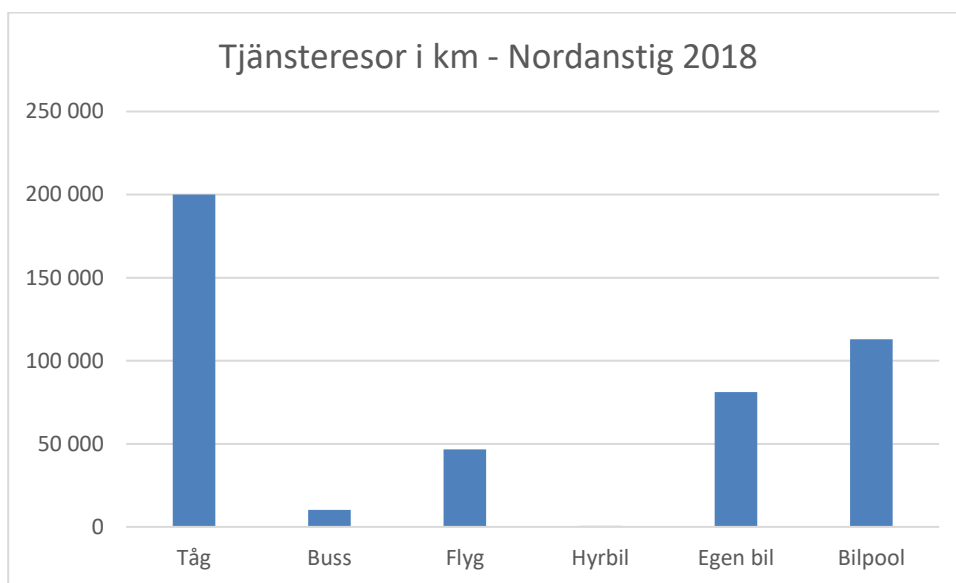
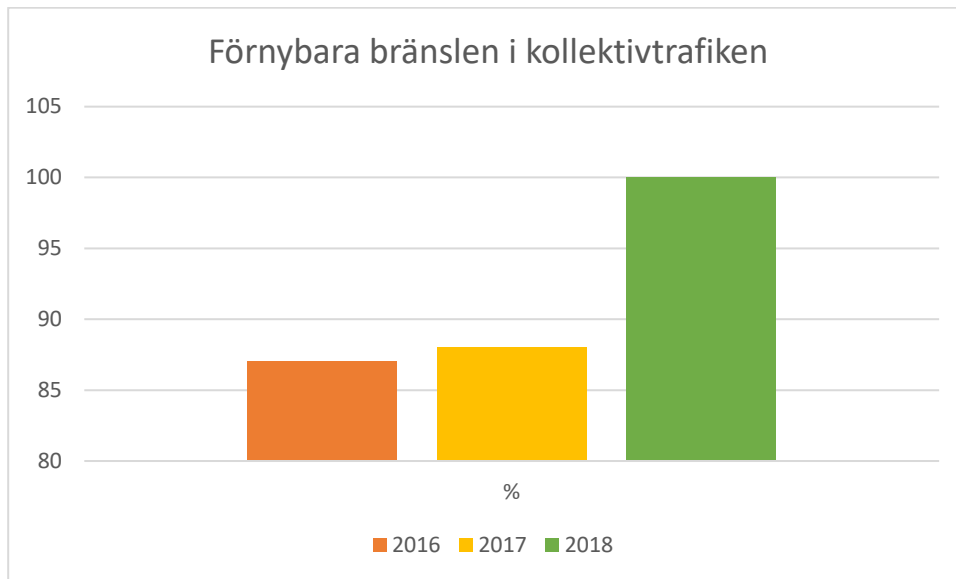
Effekterna av klimatförändringarna påverkar oss alla, men de som lever i fattigdom drabbas hårdast. Förändrat klimat orsakar bland annat torka med minskad matproduktion som följd, vattenbrist, översvämningar, naturkatastrofer och kollapsade ekosystem. De innebär hot mot människors hälsa och säkerhet. Till mål 13 finns fem delmål knutna. De handlar bland annat om att stärka motståndskraften mot klimatförändringarna, förbättra medvetenheten om människans kapacitet att begränsa klimatförändringarna och dess konsekvenser samt fullfölja de internationella åtaganden som gjorts, till exempel Parisavtalet, och främja de minst utvecklade ländernas förmåga till effektiv klimatrelaterad utveckling.

Kommunens arbete för att uppnå målet

Kommunen och dess bolag har arbetat med minskning av utsläpp av växthusgaser under året. Kommunen har installerat tre laddstationer för interna fordon. Circle K i Gnarp vid E4:an har en laddstation för allmänheten. Nya bilar som köps in till kommunen ska vara miljöanpassade. Idag finns en elbil samt två elhybrider, men det finns fortfarande 63 fordon som drivs av fossila bränslen (diesel eller bensin). Efter juli 2018 används inte E85 (etanolbränsle) i kommunens bilar eftersom etanolbilarna har avyttrats.

2014 antogs en mötes- och resepolicy i kommunen som anger att kollektivtrafik ska väljas framför bil och att personalen ska använda kommunens bilpool vid behov. Uppföljningen 2018 visade att egna bilar i tjänsten används i hög grad vid tjänsteresor. Det påverkar både miljön och kommunens ekonomi negativt. Vid kollektiva resor används tåg i huvudsak och buss i liten omfattning. X-trafik använder numera inte fossila bränslen i sina bussar. Resor med kollektivtrafik per invånare (bussar och tåg) är oförändrat sedan 2016 och uppgår till ca 25 resor per invånare och år. Nordanstig ingår i projektet "Green Drive Region" som omfattar Region Gävleborg, Värmland, Dalarna, Hedmark och Akershus. Målet är att minska användningen av fossila bränslen i vägtrafiken. De klimatpåverkande utsläppen har dock inte minskat i enlighet med Parisavtalet.

Uppföljning av mått och åtgärder

3.1.2 Hållbar energi för alla

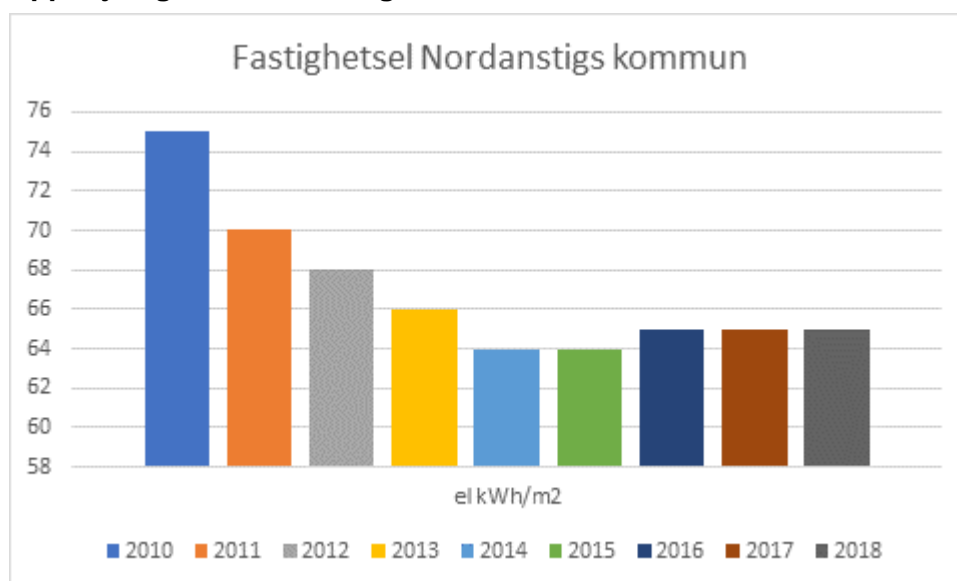
ALLA SKA HA TILLGÅNG TILL HÅLLBAR ENERGI

Alla människor har rätt till en pålitlig, hållbar, ekonomiskt försvarbar och modern energi. Pålitliga energikällor är viktiga för att stora delar av samhället ska fungera. Valet av energiform påverkar i hög grad utsläppen av klimatpåverkande gaser till atmosfären. Fem delmål är kopplade till mål 7. Att satsa på forskning och utveckling av ren energi, öka andelen förnybar energi globalt och fördubbla takten vad gäller energieffektivisering ingår i delmålen. Att bygga ut infrastruktur och uppdatera tekniken för att leverera moderna och förnybara energilösningar till alla, i synnerhet till de minst utvecklade länderna och små ö-nationer under utveckling är andra delar i det internationella arbetet.

Kommunens arbete för att uppnå målet

Nordanstigs kommun och dess bolag har 100 % förnybar energi i sina lokaler, men målet att minska energianvändningen med 20 % jämfört med basåret har inte uppfyllts. Elenergianvändningen har minskat med 5 % medan värmeförbrukningen har ökat ett par procent. Idag arbetar kommunen i ett projekt för energieffektivisering - Energy-Performance-Contracting EPC. Energy Performance Contracting (EPC) är en affärsmodell som förenklat innebär att investeringar i energieffektiviserande åtgärder finansieras med framtida garanterade besparingar.

Uppföljning av mått och åtgärder

3.1.3 Hållbar konsumtion och produktion

ALLA SKA BIDRA TILL MER HÅLLBAR KONSUMTION

Målet innebär att säkerställa strukturer som bidrar till mer hållbar konsumtion och produktion. Under de kommande årtiondena förväntas medelklassen växa kraftigt globalt. Det är positivt för individen som kommer att få bättre levnadsstandard, men det kommer också att innebära ökad konsumtion av resurser och produktion av varor och tjänster. Användandet av våra naturresurser är redan ohållbart och har negativ effekt på vår miljö och människors hälsa. Elva delmål är kopplade till mål 12. Matsvinnet ska halveras, kemikaliernas negativa påverkan ska minska och vårt avfall ska både minska och återvinnas i högre utsträckning. Ineffektiva subventioner av fossila bränslen ska ses över.

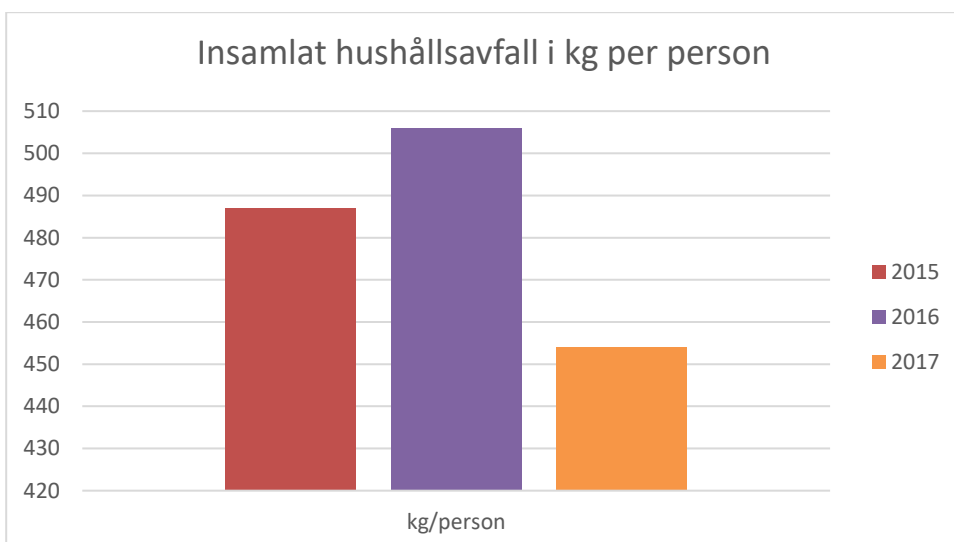
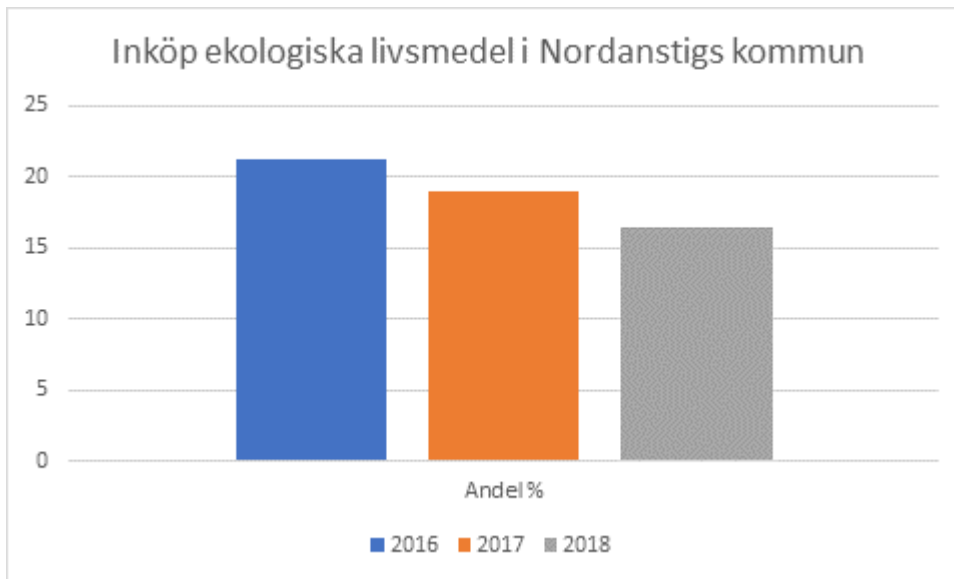
Kommunens arbete för att uppnå målet

Hälsinglands kommuner har tagit fram en gemensam renhållningsordning som består av både avfallsplan och föreskrifter. Renhållningsordningen för Nordanstigs kommun 2015–2020, antogs i kommunfullmäktige den 4 april 2016 och gäller till och med 2020.

På Homons och Hassela återvinningscentraler finns återbruksverksamhet och ett utvecklat system för insamling av grovavfall. I den nya personalbyggnaden på Homons återvinningscentral finns en informationscentral som informerar medborgare om avfallsfrågor men även vägleder i övriga ärenden. Den insamlade mängden hushållsavfall har minskat från 2016 till 2017 med 10 %. Det finns ännu ingen statistik för 2018 då denna rapport skrivs. Verksamheten arbetar aktivt för att förbättra kvaliteten på statistiken.

Inom kostenheten arbetar man med att begränsa klimat- och miljöpåverkan genom att servera GMO-fri mat och mer vegetariskt. Andelen inköp av ekologiska livsmedel av den totala mängden inköp har dock minskat sedan mätningen startade 2016. Kommunen har inte börjat med matavfallsutsortering vilket innebär att matavfallet ännu inte kan omvandlas till biogas.

Uppföljning av mått och åtgärder

3.2 Vatten

3.2.1 Rent vatten och sanitet

RENT VATTEN OCH SANITET TILL ALLA

Det är av yttersta vikt att säkra tillgången till rent vatten och sanitet för alla. Tillgång till vatten är en grund för att kunna leva ett anständigt liv. Delmålen till mål 6 handlar bland annat om att alla senast 2030 ska ha tillgång till säkert och ekonomiskt överkomligt dricksvatten samt fullgod och rättvis sanitet. Vattenkvaliteten ska förbättras genom minskade föroreningar, ökad återvinning och effektivare vattenanvändning.

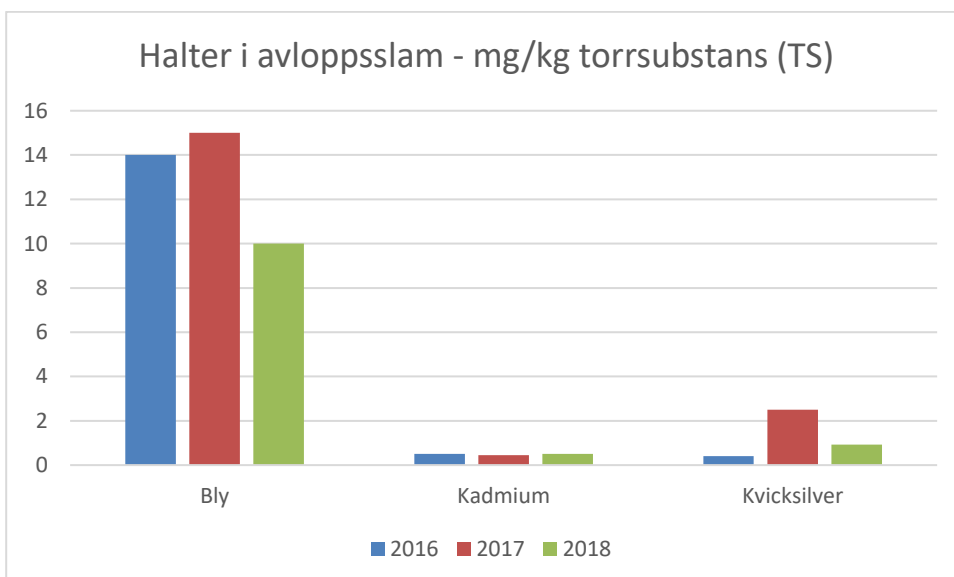
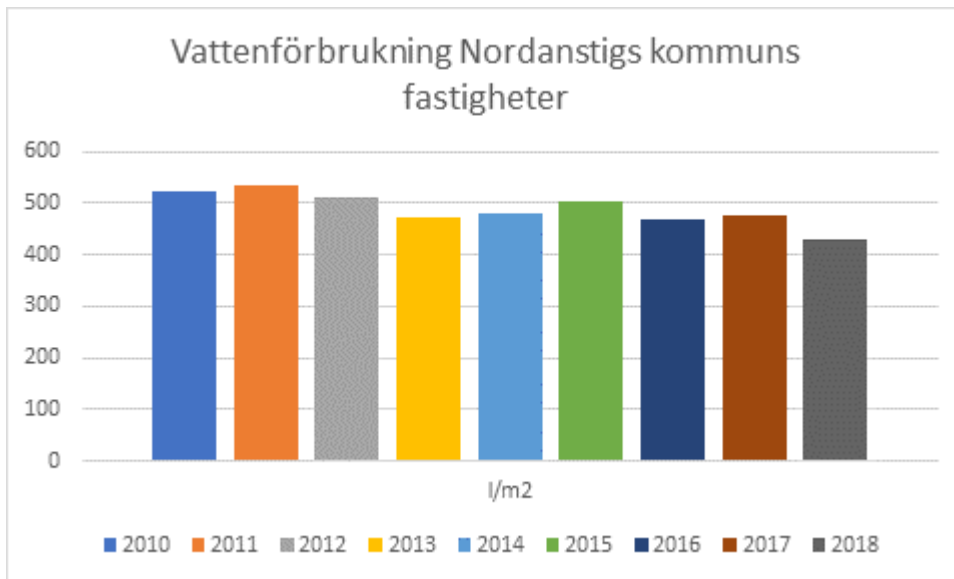
Kommunens arbete för att uppnå målet

MittSverige Vatten & Avfall sköter kommunens allmänna vatten- och avloppsanläggningar och har byggt ut en allmän VA-anläggning i Sörfjärden. MittSverige Vatten & Avfall följer upp och tar prover på avloppsslam och analyserar framför allt förekomsten av tungmetallerna bly, kadmium, kvicksilver. Vid den senaste mätningen 2018 visade proverna av tungmetallerna bly, kvicksilver och kadmium att de understiger gränsvärdena 100 mg/kg TS (bly), 2 mg/kg TS (kadmium) samt 2,5 mg/kg TS (kvicksilver). Mitt Sverige Vatten & Avfall jobbar kontinuerligt med uppströmsåtgärder och kontakt med anslutna verksamheter för att säkra slammets kvalitet.

I eller i närheten av tätorterna Bergsjö, Gnarp, Hassela, Harmånger, Ilsbo, Jättendal och Mellanfjärden finns områden runt vattentäkterna som skyddas av ett vattenskyddsområde. Ytterligare åtgärder kommer dock krävas för att säkra en god dricksvattenförsörjning i framtiden på grund av de risker som följer av ett förändrat klimat. Under 2018 har föreskrifterna för vattenskyddsområden för Jättendal och Hassela reviderats och under 2019 ska föreskrifterna för Bergsjö och Gnarps vattentäkter att revideras. Kommunen har förbjudit tung trafik genom Bergsjö centrum för att skydda vattentäkten.

Driftansvarig på Nordanstigs Bostäder följer upp vattenförbrukningen räknat på kvadratmeter fastighetsyta för sina fastigheter samt kommunala fastigheter i Nordanstigs kommun. Vattenförbrukningen visar en nedåtgående trend från 521 l/m² (2010) till 431 l/m² (2018).

Uppföljning av mått och åtgärder

3.2.2 Hav och marina resurser

ETT FRISKT HAV

Det är viktigt att bevara och använda världens hav, sjöar och marina resurser på ett hållbart sätt. Haven förser oss med ovärderliga naturresurser som används till bland annat mat, läkemedel och biobränslen. Haven absorberar en stor del av den koldioxid vi släpper ut. Överfiske, försurning, övergödning och föroreningar är stora problem. Därför krävs såväl lokala som globala ansträngningar för att haven och de marina resurserna ska användas på ett hållbart sätt. Tio delmål är kopplade till mål 14. De handlar om att minska nedskräpning, förorening, försurning och övergödning, att skydda och förvalta marina ekosystem samt reglera fisket så att bestånden kan återställas. De innehåller också målsättningar att låta de småskaliga fiskarna få tillgång till marknader, öka kunskap och forskning kring havsteknik och marina frågor samt genomföra internationellt överenskomna åtgärder.

Kommunens arbete för att uppnå målet

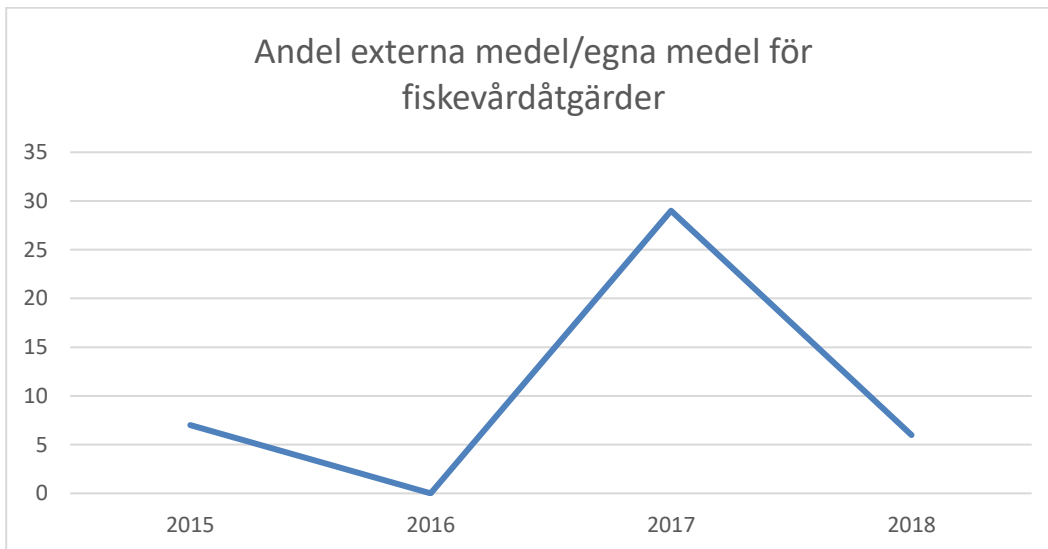
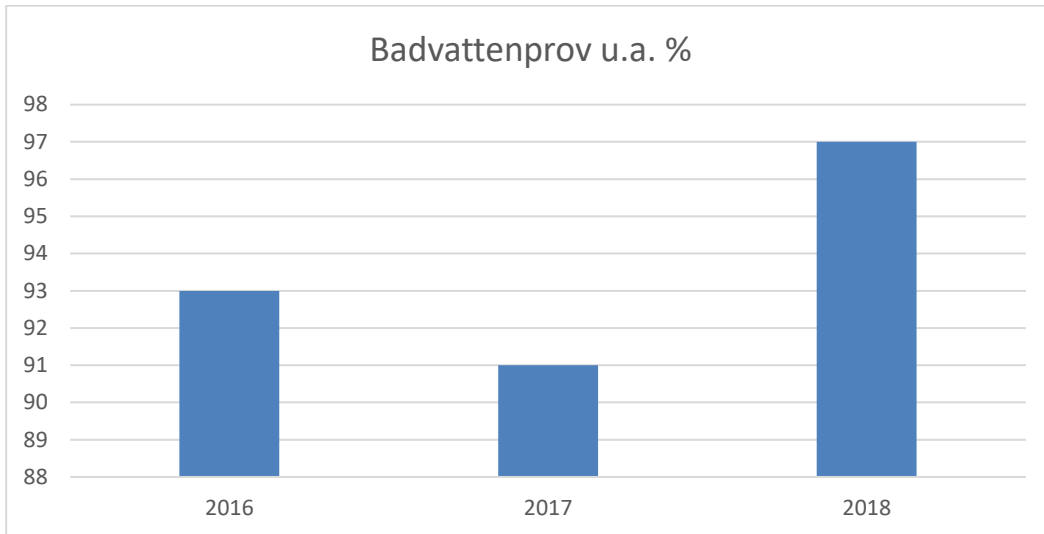
Under våren 2018 beslutade Länsstyrelsen att bevilja ett LOVA-bidrag samt fiskevårdsbidrag för att ersätta fellagda vägtrummor med valvbågar samt för att riva regleringsdammen i Andersfors och uppföra en sjötröskel.

Under sommaren beslutade Länsstyrelsen att bevilja ett LONA-bidrag på 90 % för restaurering av Annån och Gnarpsån.

I september erhöll kommunen genom en dom från mark- och miljödomstolen tillstånd att riva ut regleringsdammen i Gimmaån i utloppet ur Ängbodtjärnen samt att anlägga en nivåhållande naturlig sjötröskel med faunapassage vid Ängbodtjärnens utlopp i Andersfors. Under hösten beslutade Skogsstyrelsen att bevilja kommunen ett Nokås-stöd för att ersätta en fellagd vägtrumma med valvbåge i Rödmyrbäcken. Länets kustkommuner – däribland Nordanstig - har beviljats KOMPIS-bidrag (kommunal planering i statlig samverkan) för att ta fram gemensamma planeringsunderlag med fokusområden såsom besöksnäring och reproduktionsområden för fisk.

Nordanstigs kommun säkerställer vattenkvaliteten på de kommunala baden genom vattenprover. Årligen tas badvattenprover på tio strandbad, tre havsbad och öppna utomhusbassängbad. 97 % av vattenproverna (2 prover per bad) hade inga anmärkningar 2018.

Uppföljning av mått och åtgärder

3.3 God bebyggd miljö

3.3.1 Ekosystem och biologisk mångfald

EN RIK OCH VÄLMÅENDE NATUR

I framtiden måste en hållbar markanvändning stoppa förlusten av den biologiska mångfalden och stärka ekosystemen. Ett långsiktigt bevarande och nyttjande av ekosystemen är såväl en svensk som global utmaning. Avvägningen mellan att bevara och stärka den biologiska mångfalden och dess ekosystemtjänster som vi är beroende av och tillåta uttag av naturresurser för världens växande ekonomier är intressekonflikter som måste hanteras. Tolv delmål är kopplade till mål 15. De handlar bland annat om att bevara och återställa ekosystem, stoppa avskogningen, bekämpa ökenspridning, hejda förlusten av biologisk mångfald, stoppa tjuvjakt och illegal handel med skyddade växt- och djurarter och integrera den biologiska mångfaldens värden i samhälls- och ekonomisk planering. De slår också fast att det behövs ökade finansiella resurser för att klara detta.

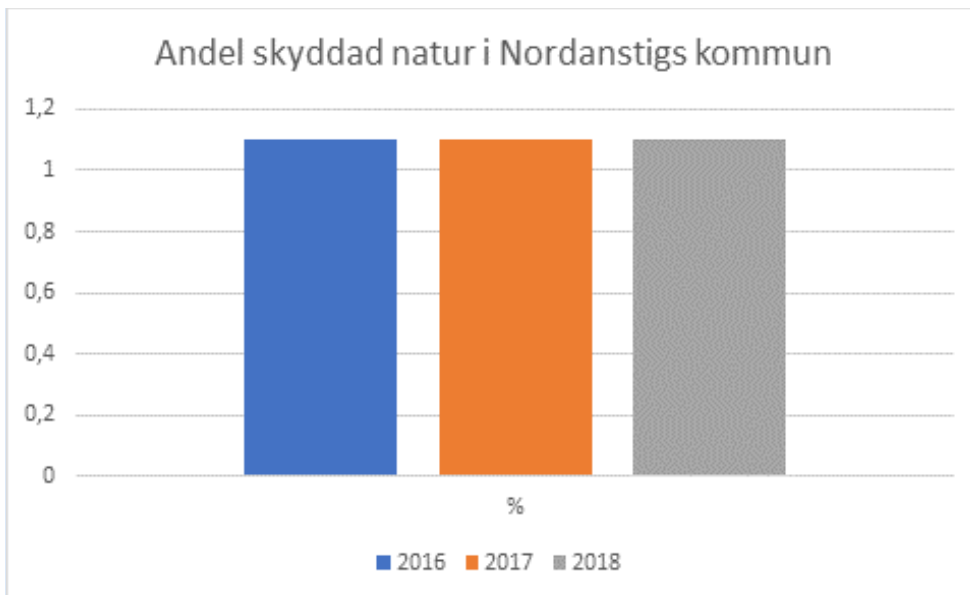
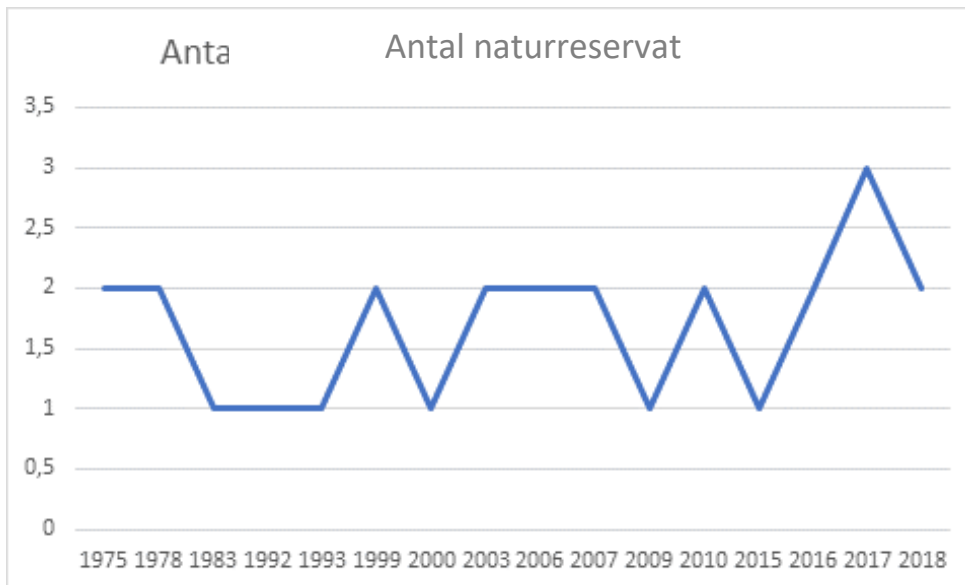
Kommunens arbete för att uppnå målet

Ett naturreservat är ett värdefullt område som skyddas med stöd av miljöbalken. Varje naturreservat har föreskrifter och en skötselplan. Hur dessa ser ut beror på vilka natur- och friluftslivsvärden som ska skyddas och utvecklas. Föreskrifterna beskriver vad man får och inte får göra i ett naturreservat. Skötselplanen beskriver hur områdets natur- och friluftslivsvärden ska tas om hand och utvecklas.

Nordanstigs kommun har 27 skyddade områden i kommunen varav, två stycken Lockjärv och Kvarnmyrorna blev reservat 2018. Knappt 1,06 % natur i Nordanstig är skyddat och det är långt till det nationella miljömålet på 20 %. Länsstyrelsen och kommunen kan besluta om att skydda natur genom att bilda naturreservat.

Den nästan sex mil långa Vallstigen mellan Hassela och Norrfjärden följer mycket gamla vandringsleder förbi 14 fäbodställen. Denna vandringsled har ställts i ordning i ett flerårigt LONA-projekt och den upprustade leden kunde tas i bruk 2018.

Uppföljning av mått och åtgärder

3.3.2 Hållbara städer och samhällen

ALLA SKA FÅ BO TRYGGT OCH HÅLLBART

Städer ska vara säkra, inkluderande och hållbara. Hälften av världens befolkning bor i städer, en andel som sannolikt kommer att öka i framtiden. Att bo i städer kan innebära ökad tillgång till sjukvård, utbildning och jobb. Samtidigt andades 91 procent av världens stadsinvånare 2016 luft som inte uppfyller Världshälsoorganisationens, WHO:s, kriterier för säker luftkvalitet. Till mål 11 är tio delmål knutna som handlar om att skapa överkomliga bostäder åt alla, skapa hållbara transportsystem, skydda natur- och kulturarvet och minska antalet som dör av katastrofer. Delmålen handlar också om att minska städernas negativa miljöpåverkan, säkra tillgång till grönområden och stödja de minst utvecklade ländernas uppbyggnad av hållbara och motståndskraftiga byggnader gjorda av lokala material.

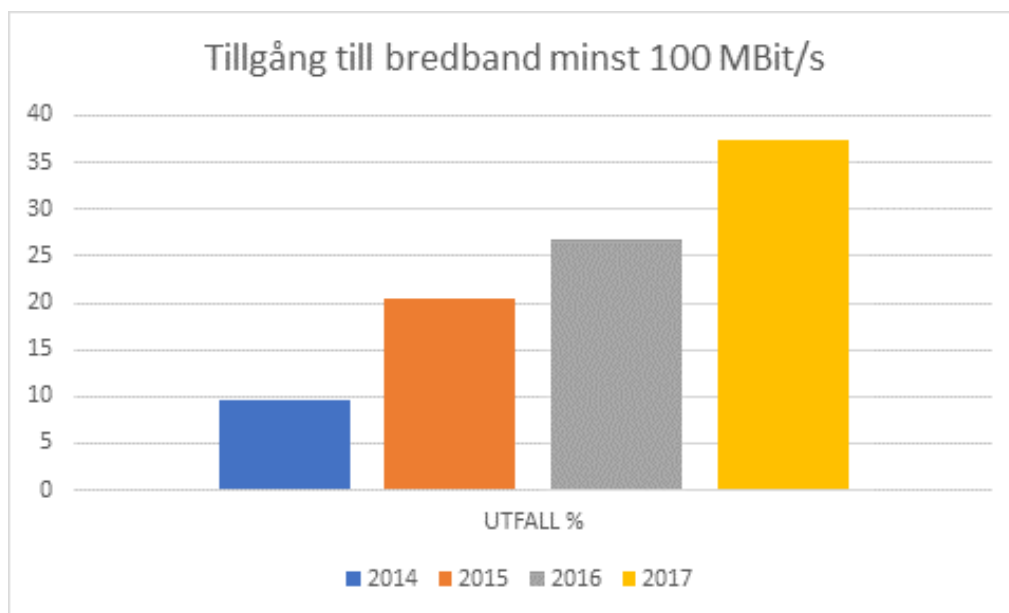
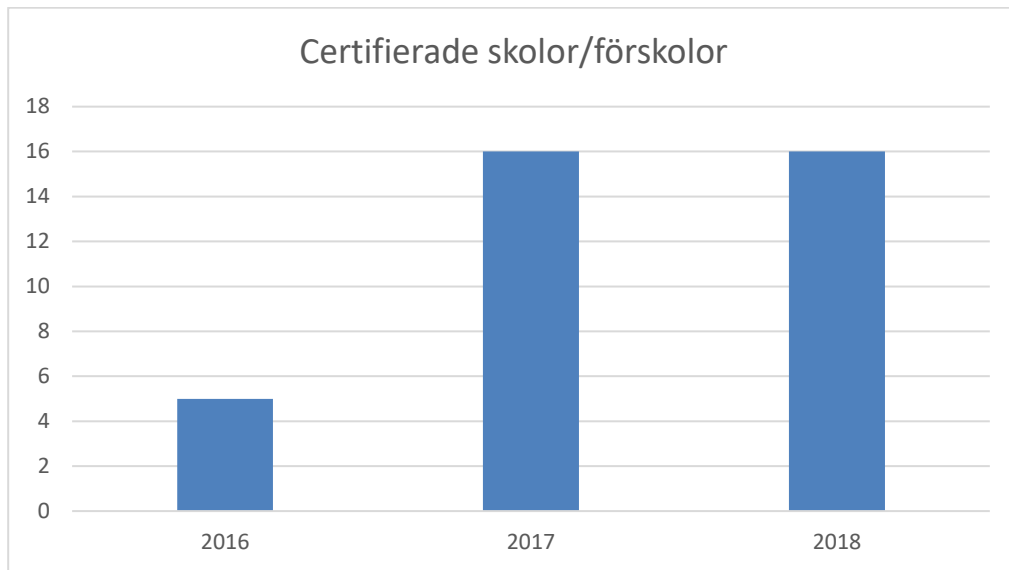
Kommunens arbete för att uppnå målet

Nordanstigs kommun är i slutskedet av att ta fram en ny översiktsplan. I denna plan tas hänsyn till klimatförändringar och energiplanering för förnybar energi. Denna plan beräknas vara klar år 2020.

Andelen skolor och förskolor som arbetar systematiskt med miljöfrågor enligt en certifierad modell har ökat sedan 2016 genom certifieringen Grön Flagg. I Nordanstig är det idag 16 % av skolorna certifierade, vilket är oförändrat sedan 2017.

Andelen som kommuninvånare som har tillgång till bredband minst 100 Mbit/s har ökat stadigt och ligger 2017 på 37,48 %. Dock når man inte upp till Sverige målsättningen till att 95 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s till år 2020.

Uppföljning av mått och åtgärder

4 Framtiden – vad behöver göras

De nationella miljömålen beskriver i stor utsträckning vad som behöver åstadkommas för att nå den ekologiska dimensionen i hållbar utveckling. För att närma oss miljömålsuppfyllelse finns det en rad utmaningar inför framtiden som kommunen behöver arbeta aktivt med.

När det gäller att minska klimatpåverkan så utgör fortfarande transporterna vår största miljöpåverkan. Övergången till en fossilfri fordonsflotta både i den kommunala organisationen och långsiktigt i hela kommunen utgör den största utmaningen. Den kommunala organisationen behöver vara en förbild för medborgare och företagare runt om i kommunen och inom kort börja en resa mot fossilfria kommunala resor och transporter. Möjlighet att tanka alternativa drivmedel måste finnas och laddinfrastrukturen behöver byggas ut i hela kommunen, både offentliga och privata laddstationer. Vi behöver också sluta flyga i tjänsten och uteslutande transportera oss med tåg eller fossilfria bilar inom Sveriges gränser.

Det gångna årets grundvattensituation är ett exempel på situationer som kommer att bli allt vanligare. Extrema väderhändelser och deras följd effekter riskerar att i allt högre grad påverka verksamheten och kommunens invånare. En av de största påverkanskällorna på vår miljö och klimat kommer från maten vi äter. För att minska negativ miljöpåverkan orsakad av vår konsumtion av matvaror behöver vi arbeta vidare med att utveckla maten vi serverar i våra offentliga kök. Mängden kött och mejeriprodukter behöver minska till förmån för växtbaserad mat. Lokal matproduktion behöver främjas och uppmuntras av kommunen genom fortsatt arbete med upphandling. Kommunen har det lokala ansvaret för att anpassa samhället till klimatförändringarna och detta arbete behöver prioriteras då Nordanstig har hamnat efter övriga länet i sin väg mot ett mer klimatneutralt och klimatanpassat samhälle.

Arbetet med att minska miljögifters spridning och påverkan måste fortsatt drivas vidare och utvecklas. Nordanstig skulle behöva en kemikalieplan för att säkerställa att inga farliga kemikalier kommer in i vår organisation och påverkar anställda och exempelvis skolbarn negativt. En utveckling av vilka grundläggande krav vid upphandling av produkter till hela den kommunala organisationen behöver också göras. Det är även av yttersta vikt att kommunen får tillgång till statistik kring miljö- och klimatpåverkan av de produkter som vi köper in. Vad gäller efterbehandling behöver Nordanstigs kommuns förorenade områden fortsatt inventeras och i vissa fall saneras då de utgör ett stort miljöproblem och ett utvecklingshinder. Vatten- och fiskevårdsarbetet står inför stora förändringar; förändrade och utökade krav, eventuellt ändrad lagstiftning, oklar statlig finansieringssituation samt mycket stora behov av åtgärder om god vattenstatus ska kunna uppnås. I det sammanhanget så behöver också kommunen se över sitt engagemang, ambitioner och resurser i vatten- och fiskevårdsarbetet.

Svenskarnas konsumtion fortsätter att öka vilket gör Sverige till ett av de länder med högst klimatavtryck i världen, om man räknar in de utsläpp som vår konsumtion orsakar i andra länder. Att få samhället att ställa om till hållbar konsumtion och cirkulär ekonomi är en av vår tids ödesfrågor för att nå klimatmålen samt få en hållbar utveckling av vårt samhälle. Avfallshanteringen är en viktig del i den cirkulära ekonomins grundtanke. Satsningar och investeringar för att uppnå ökad återvinning och återbruk är utan tvekan nödvändiga då det har skett stora förändringar i lagstiftningen på området. Kommunens inflytande över de miljömål som berör skogen, odlingslandskapet, våtmarkerna och den biologiska mångfalden utgörs till stor del av ansvaret för den fysiska planeringen och hur man där i reglerar mark- och vattenanvändning. Då många miljövärden, särskilt i odlingslandskapet, är nära knutna till ett aktivt brukande av markerna så är också de grundläggande förutsättningarna för att bo och verka på landsbygden direkt avgörande för en rad naturvärden. Därför är kommunens engagemang i frågor som utbyggnad av bredband, byggande på landsbygden, kommunikationer och vägar också en viktig fråga för de landskapsrelaterade miljömålen.

